

Baltzolako suge-deabrua

Juan Manuel Etxebarria Ayesta
Leenengo saria

Negu etorrera baten, urteko leen edur-malutak barruntatuz batera, ardietara joan ziran Paulo eta Pello anaia biak.

Ardiak Dimako Baltzolako kobazuloaren ondoko landan eukiezan, antxe, Jentil-zubi eta Axlor azpiko landa zearretan, eta edurra loditu baino leen etxera edo tejamanara ekarri gura ebezan.

An ebilzan ardiok pilatu naian, bateko txakurrari txistu egin, besteko makila jaso edurrak mara-mara era-goion bitartean.

Aalegin guztiak eginda be, dana zan alperrik. Edurrak, goian-beean, zarratu-zarratu ekiten eutsan eta santiamen baten zuritu zan dana, ardiak ibili ez egiteko moduan.

Ardiei anka meeak edurtzan sartzen jakiezanean, euren artileak edur-bolaz jazten ziran pisuaren pisuaz ibili ezinik itxiaz.

Ardiok leorreratu naiaren ekina begien bistan egoan baina ezina bistarago. Orregatik Paulok ondobearrean badinotso Pello anaia gazteari:

-I, onegaz edurtza onegaz ezingo gozak etxera joan, pentsatu be ez. Orduan, orraxe, Baltzolako kobazulora eroango joaguzak ardiok arik eta lurmenu arte. Zer deritzok?

-Nik neuk ondo! -erantzun eutsan Pellok-. Nire al-dian, ez joat sekula onango edurtzarik ezagutu. Ik bai?

-Obe ez! Ni neu gerrirainoko edurtza be ezagututa niagok, i jaiobarri intzala. Orduan, basabeiak eta zaldiak sartu najoazan ortxe Baltzolako kobazulo orretan. Gaur ardiak egin bearko joaguzak, osterantzean otzak ilgo jozak gesu baten gautu egin bear jok-eta.

Alantxe egin eben. Aidatu ardiok eta danabearrean eldu ziran ardi eta guzti koba-zulo aretara.

Bein kobazuloraz gero, ardiek euren artileak astindu ebezan edur-bolak botateko. Jarraian etzun eta ausnar asi ziran aitz-zuloaren abaroan.

Paulok eta Pellok be euren soinekoei astinaldi bat emon eta gero, ezarri egin ziran koba-zuloaren arratean.

Paulok, sua isiotu eban eta jateko apur bat atera bere zakutotik. Pellok ez eukan soinekoa baino besterik eta esan eutsan:

-I, Paulo, zer dala-eta ekarri dok au guzti au? Jakin egin dok ala gaur gaua emen egin bear joagula?

-Jakin ez -erantzun eutsan Paulok irribarreka-, baina edurragaz kontuz, edurra zuria dala beltza dok eta badaezpada zuur ibiltealakorik ez jagok. Nik neuk be aitagandik

ikasita jaukat eta ik euk be ikasiko dok nire adinera orduko.

Biak bietara, jan eben Paulok eroandako jakia eta kontu kontetan egozan noiz-beinka sugarretan eskuak igurtziz.

Kandela bedeinkatu bat be biztu eban Paulok. Onek beti eroaten eban kandelario egunean bedeinkatutako kandela bedeinkatua aldean, bear zanean isiotuteko, sinesmen andikoa zan-eta.

Loak noiz artuko egozala, Pellok suge andi bat ikusi eban suaren ingurumaritik ardietarantz.

Zutundu egin zan eta surtatik bertatik ilinti andi bat artuz, a suge ikaragarria il-ten joan zan.

-Zertan oa? -itandu eutsan Paulok-

-Suge endemonino bat jagok emen eta il egin bear joat.

-Ez, Pello, ez egik il, ori be Jaungoikoak egina dok-eta!

-Bardin jaustak, il egin bear joat eta kito!

Esan eta egin! Pellok indar guztiaz bota eutsan a ilintia sugea buruan joko ebalakoan, baina, uts egin eban eta buruan barik buztanean jo eta buztan punta kendu.

Sugea estaldu egin jakon koba barruan. Txori-gorri eta guztiak bota eutsazan sugeari koba barruko iluntasunean, baina alperrik, sugearen gerizarik be ez.

Gaua igaro eta eguna zabaldu zanean, Paulok joan-etorri bat egin eban inguruetatik eta esan eutsan Pellori:

-I, egun eguzkitsua egertu dok eta egurdartean ez bada, arrastirako lurmenak agertuko dozak eta joan aal izango gozak astiro-astiro etxera.

Alantxe gertatu zan. Arrastian, artu ardiok eta gau iluntzerako bake bakean egozan etxean ardi bat esan eta bera be galdu barik.

Negu luzea be joan zan eta udabarria etorri zanean, Paulori guda batera joan bearra etorri jakon.

Urrun joan bear izan eban, Luxaondoko Malato arbola baino askoz urrunago. Borondatez kontra baina joan egin bear.

Guda ori luzea izan eta luze egin jakon Paulori, baina alangoren baten akabatu zan gerra ori eta lizentziatzeko eguna ailegatu.

Gabon eguna zan. Eguerdi ostean lizentziatu ebezan gudariok. Poza eta algara ez zan falta, baina Paulok, begiak jaso eta esan eutsan bere buruari:

-Ni niagok ona! Gabon arrastia dok eta ez jaukat gaur etxera eltzeko modurik. Aurtengo Gabonak bidean egin bearko joadaz. Baina tira, konformatu egingo nok, gerra onetatik bizirik urten joat-eta.

Ausnarketok eginda, etxerako bidea artu eban Paulok. Oinez etorren bakar kabarririk.

Andik lasterrera gizon ezezagun bat urreratu jakon Paulori eta era onetara berba egin eutsan:

-Zer burutazino darabilk buruan?

-Zein erabiliko joat ba, Gabon gaua etxean egin gurarena! -erantzun eutsan Paulok-

-Benetan be Gabon gaua eurekaz egin gura dok?

-Ik euk be ez dakik zenbat baino gurago nieunkean Gabon gaua neure etxekoakaz egitea!

-Ori gura badok, plantatu adi apurrin nire neure lepo-bizkarrean eta nik neuk eroango aut airean! Baina, kontuz, kondizio bategaz: egaz goazela ez dok esango "arre deabrua" baino besterik, entzun deustak?

Paulok ezin eban ezer ulertu baina, alde batetik etxera-gogo andia eukanez eta bestetik ari gizon be-reziari ezetz esaten ausartzen ez zanez, badinotso:

-Ondo jagok, joango nok. Baina ba al dakik ik ni nongoa nazan?

-Jakingo ez joat ba! Gogoratzen al dok, beinola, i eta ire anaia zelan egon zineen Baltzolako kobazuloan gaua egiten edurtza andi bategaz eta zelan ire anaia Pello a sugea il guran ibili zoan!

-Bai! gogoratuko ez nok ba!

-Ba ikusi egik nire eskua, atzamar txikia falta joat. Auxe dok ire anaiak ilintiagaz kendutako buztan punta. Oraidino ire anaiarenganako berbak ondo gogoan jaukadaz: "bakean izteko sugea be Jaungoikoak egina dala-eta"; orregatik zorrean niagok eta eroango aut Baltzolako kobaraino.

Esan eta egin! Deabruak apurrin artu eban Paulo eta onek "arre deabrua" esanaz batera airean egozan biak.

Gabon egun orretako iluntze aurretixoan eldu ziran Baltzolako koba zuloaren arratera. Paulo gutiz zorabioturik egoan eta bere konortera etorri zanean ezin eban sinistu be egin Baltzolan egoanik.

Deabruak Paulori eutsan zorra obeto bete guran-edo, oneik berbok esaten asi jakon:

-I, Paulo, ator kobazulora barrura, or barruan zeozer jaukat bai iretzako eta bai ire anaia Pellorentzat.

Joan ziran biak barrura eta an kobaren sakon sakonean artza bat bete urregorri eukan deabruak gordeta. Orretara badinotso:

-Eutsoz, artu egizak artza eta bertako urregorri guztiak ondo eginaren pagurako. Ostera, ire anaia Pellori eroan egiok au garriko gorri au eta esan egiok oraingoz libratu egin dala. I izan azan kasuan Pello izan balitzok, arenak egin joan!

Ikusiak eta entzunak entzun ondoren, Paulok, artu deabruak emondakook eta abemarietarako bere etxean egoan.

Ateak jo, etxean sartu eta bizitako guztia kontatu eutsen etxekoei. Areik arrituta egozan, aitearenka, baina pozik.

Danak lasaitu ziran, Paulok Pellori esku bata lepora bota eta bestean garriko gorria eukala badinotso:

-I, Pello, au garriko au euretzat eman jaustak deabruak!

-Nik zertarako bear joat ba garrikoa -erantzun eutsan Pello-, lotu egiok etxe aurreko intxaurrari!

Alantxe egin eban Paulok. Baina garrikoa intxaurrari lotuz batera, zzzzziiiiisssstttt!!, sustrai eta guzti desagertu zan a intxaur ondoa lainoetan galduz.

Danak ikaratu ziran eta badaezpada, areik urregorriak be, etxerako itxi bearrean, abadeari eroatea pentsatu eben. Eta esaten da, areik urregorri guztiak urteroko Gabon gaueko meza-estipendioa ordaintzeko erabili zirala Dimako eleizan.

